

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Економічний факультет

Кафедра підприємництва, торгівлі та прикладної економіки

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

БІРЖОВІ ОПЕРАЦІЇ

Каталог 3 вибіркових дисциплін

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)
Галузь знань 07 Управління та адміністрування
Спеціальність 076 Підприємництво та торгівля
ОПП Підприємництво, торгівля та біржова діяльність

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 5 від 22 грудня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2024-2025 н.р.

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Біржові операції
Викладач (-і)	Мацола Михайло Михайлович, доц., к.е.н., доц. кафедри підприємництва, торгівлі та прикладної економіки
Е-mail викладача	mykhailo.matsola@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний, заочний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку консультацій, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://ktipe.pnu.edu.ua/графік-проведення-консультацій/ .
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Дисципліна “Біржові операції” спрямована на формування у студентів теоретичних знань та вироблення практичних навичок щодо біржових операцій на товарних ф’ючерсних, фондових та валютних біржах з метою отримання доходів та хеджування цінових ризиків при здійсненні основної економічної діяльності, а також функціонування сучасних міжнародних бірж, методів котирування біржових цін на основні біржові товари та фінансові інструменти, опанування технологіями укладання біржових спекулятивних угод, прийомами та методами фундаментального та технічного аналізу біржових цін та курсів.</p>	
3. Мета, завдання та цілі навчальної дисципліни	
<p>Мета: Метою викладання навчальної дисципліни «Біржові операції» є надання студентам базових знань з питань теорії та практики фінансових відносин суб'єктів господарювання.</p> <p>Завдання: Основними завданнями вивчення дисципліни «Біржова діяльність» є:</p> <ul style="list-style-type: none"> - засвоєння основних категорій біржової справи; - опанування студентами суті біржової торгівлі; - набуття уявлення про найбільш важливі для світової економіки ринки ф’ючерсних та опціонних контрактів, - засвоєння принципів біржових операцій, - оволодіння основними методами здійснення біржових операцій, котирування цін і біржового товару, - вироблення навичок ведення торгів на різних біржах, <p>У результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні</p> <p>знати:</p> <ul style="list-style-type: none"> - теоретичні основи біржової торгівлі, - ціноутворення, - напрямки біржового аналізу; - організаційні аспекти біржової торгівлі щодо біржового товару, учасників біржових торгів, - організацію і регулювання біржової діяльності; - суть біржового контракту і біржової угоди, - види біржових угод. <p>вміти:</p> <ul style="list-style-type: none"> - організовувати біржову операцію, - застосовувати навички біржових угод, організувати грошові розрахунки, - надавати банківські, страхові, брокерські та інші фінансові послуги, включаючи організацію обслуговування клієнтів в процесі споживання фінансових послуг, - здійснювати операції з цінними паперами. 	

4. Компетентності

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та проблеми у сфері біржової діяльності або в процесі навчання, що передбачає застосування теорій та методів організації і функціонування біржових структур і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Здатність визначати і виконувати професійні завдання з організації діяльності біржових структур.

5. Результати навчання

Вміти вирішувати професійні завдання з організації діяльності біржових структур і розв'язувати проблеми у кризових ситуаціях з урахуванням зовнішніх та внутрішніх впливів.

Знати основи оцінювання кон'юнктури ринків та результатів діяльності біржових структур з урахуванням ризиків.

6. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни 180 год

Вид заняття	Загальна кількість годин
Лекції	40
семінарські заняття	40
самостійна робота	120

Ознаки курсу

Семестр	Освітня програма	Курс (рік навчання)	Обов'язковий / вибірковий
8	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність	4	Вибірковий

Тематика курсу

Тема	кількість год.					
	Денна форма			Заочна форма		
	лекції	семінари	самостійна робота	лекції	семінари	самостійна робота
Тема 1. Предмет та завдання вивчення дисципліни «Біржові операції».	2	2	6	2		10
Тема 2. Класифікація та види біржових операцій.	2	2	6		2	10
Тема 3. Правове регулювання біржових операцій.	2	2	6	2		10
Тема 4. Суб'єкти та об'єкти біржових операцій.	2	2	6			10
Тема 5. Інформаційно-комукаційне забезпечення біржових операцій.	4	2	6		2	10
Тема 6. Біржовий аналіз.	4	4	6	2		10
Тема 7. Біржові угоди і їх характеристика.	4	2	6		2	10
Тема 8. Вимоги допуску товарів до участі у біржовій торгівлі.	2	4	6	2		10
Тема 9. Механізм здійснення біржових операцій.	4	2	6		2	10

Тема 10. Роль професійних учасників при здійсненні біржових операцій.	2	2	7	2		11
Тема 11. Біржові операції на товарних біржах.	2	4	7		2	
Тема 12. Біржові операції на фондових біржах.	2	4	7	2		10
Тема 13. Розрахунки по біржових операціях.	2	2	7		2	10
Тема 14. Стратегії біржової торгівлі.	2	2	7	2		11
Тема 15. Сучасні технології у біржовій торгівлі.	4	4	6		2	10
Усього годин	40	40	100	14	14	152

7. Система оцінювання курсу

<p>Загальна система оцінювання курсу</p>	<p>Знання, при формі семестрового підсумкового контролю-екзамену, оцінюються як з теоретичної, так і з практичної підготовки відповідно до національної шкали за такими критеріями:</p> <p>«відмінно» – здобувач освіти міцно засвоїв теоретичний матеріал, глибоко і всебічно знає зміст навчальної дисципліни, основні положення наукових першоджерел та рекомендованої літератури, логічно мислить і буде відповідь, вільно використовує набуті теоретичні знання при аналізі практичного матеріалу, висловлює своє ставлення до тих чи інших проблем, демонструє високий рівень засвоєння практичних навичок;</p> <p>«добре» – здобувач освіти добре засвоїв теоретичний матеріал, володіє основними аспектами з першоджерел та рекомендованої літератури, аргументовано викладає його; має практичні навички, висловлює свої міркування з приводу тих чи інших проблем, але припускається певних неточностей і похибок у логіці викладу теоретичного змісту або при аналізі практичного матеріалу;</p> <p>«задовільно» – здобувач освіти в основному опанував теоретичними знаннями навчальної дисципліни, орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, але непереконливо відповідає, плутає поняття, додаткові питання викликають невпевненість або відсутність стабільних знань; відповідаючи на запитання практичного характеру, виявляє неточності у знаннях, не вміє оцінювати факти та явища, пов'язувати їх із майбутньою діяльністю;</p> <p>«незадовільно» – здобувач освіти не опанував навчальний матеріал дисципліни, не знає наукових фактів, визначень, майже не орієнтується в першоджерелах та рекомендованій літературі, відсутні наукове мислення, практичні навички не сформовані.</p>	
Шкала оцінювання для екзамену		
університетська	національна	шкала ЄКТС
90 – 100	відмінно	A
80-89	добре	B
70-79		C
60-69	задовільно	D
50-59		E
26-49	незадовільно з можливістю повторного складання	FX
незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	1-25	F

Система оцінювання курсу	100 бальна – (50 балів протягом семестру та 50 балів за екзамен)					
	Поточне тестування та самостійна робота				Екзаменаційна робота (екзамен)	Сума балів з навчальної дисципліни
	Модуль 1	Модуль 2	Модуль 3			
	Поточний контроль	Контрольні роботи 2: тестування змістовий модуль 1; тестування змістовий модуль 2	Самостійна робота			
			Тестування	Індивідуальна робота		
			Теми 1-15	Теми 1-15		
20	20	5	5	Теми 1-15		
50				50	100	
Система поточного оцінювання знань студентів на практичних заняттях	<p>Поточний контроль проводиться на кожному практичному занятті за виступ та виконання письмового завдання студентом. Передбачає оцінювання теоретичної підготовки здобувачів вищої освіти із зазначеної теми під час роботи на семінарських заняттях та набутих практичних навичок під час виконання практичних завдань.</p> <p>Критерії поточного оцінювання:</p> <p>«5» – в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі тестові завдання.</p> <p>«4» – достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.</p> <p>«3» – в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.</p> <p>«2» – не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.</p> <p>Поточні оцінки 2, 3, 4, 5, які можуть отримати студенти під час практичних занять сумуються. Середній бал за поточний контроль переводиться у 20 бальну шкалу.</p>					
Система оцінювання знань через проведення контрольних робіт	<p>Контрольні роботи проводяться з метою визначення стану засвоєння матеріалу здобувачами вищої освіти за період теоретичного навчання.</p> <p>З дисципліни передбачено виконання двох контрольних робіт після закінчення вивчення тем змістового модуля №1, №2. Контрольна робота оцінюється максимум у 10 балів (за сумою двох 20).</p> <p>Контрольна робота проводиться в тестовій формі. Кількість тестових</p>					

	<p>завдань у варіанті 20. Студенти опрацьовують питання, тем змістового модуля і для контролю проходять тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат).</p>
<p>Система оцінювання знань самостійної роботи студентів</p>	<p>Самостійна робота студентів:</p> <p>1. Тестування</p> <p>2. Індивідуальна робота</p> <p>Тестовий контроль: студент опрацьовує питання, що призначенні для самостійного вивчення і для контролю проходить тестування в системі дистанційного навчання (d-learn.pnu.edu.ua) (дві спроби – кращий результат). Максимальна кількість балів за тестування становить 5 балів (20 тестів по 0,25 бали)</p> <p>Вивчення дисципліни передбачає обов'язкове виконання індивідуального завдання (ІЗ).</p> <p>Максимальна кількість балів за ІЗ становить 5 балів.</p> <p>Контроль знань індивідуальної роботи проводиться з метою визначення стану успішності здобувачів вищої освіти за період теоретичного навчання. Модульний контроль знань індивідуальної роботи студентів здійснюється через проведення аудиторних письмових контрольних робіт або індивідуальних завдань.</p> <p>Критерії контролю знань індивідуальної роботи студентів (за виконання письмової контрольної роботи або індивідуального завдання):</p> <p>5 балів - в повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі завдання.</p> <p>4 бали - достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість тестових завдань.</p> <p>3 бали - в цілому володіє навчальним матеріалом викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових відповідей, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, без використання необхідної літератури допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину тестових завдань.</p> <p>2 бали - не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових відповідей, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, допускаючи при цьому суттєві неточності, правильно вирішив меншість тестових завдань.</p> <p>1 бал - частково володіє навчальним матеріалом не в змозі викласти зміст більшості питань теми під час усних виступів та письмових відповідей, допускаючи при цьому суттєві помилки. Правильно вирішив окремі тестові завдання.</p> <p>0 балів - не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань та практичних завдань. Не вирішив жодного тестового завдання.</p> <p>Індивідуальне завдання виконується в окремому зошиті або друкується на окремих аркушах.</p> <p style="text-align: center;">Додаткові бали:</p> <p>Виступ з доповіддю на університетській студентській науковій конференції, участь у турнірах, олімпіадах, студентських конкурсах</p>

	<p>наукових робіт – 10 балів.</p> <p>Результати неформальної освіти можуть зараховуватись відповідно до Положення про порядок зарахування результатів неформальної освіти в університеті.</p>
<p>Підсумковий семестровий контроль</p>	<p>Підсумковий семестровий контроль – це підсумкове оцінювання результатів навчання здобувача вищої освіти за семестр, що здійснюється в університеті у формі екзамену. Підсумковий семестровий контроль оцінюється від 0 до 100 балів і переводиться у національну шкалу шкалу ЄКТС.</p> <p>Студент повинен набрати не менше 25 балів у сумі за три змістові модулі:</p> <p>М 1. Поточний контроль (1-20 балів). М 2. Контрольна робота (1-20 балів). М 3. Самостійна робота (1-10 балів).</p> <p>Якщо студент набрав менше 25 балів. Дозволяється, як виняток, з дозволу декана економічного факультету за заявою, погодженою з кафедрою теоретичної і прикладної економіки, одноразове виконання студентом додаткових видів робіт з навчальної дисципліни (відпрацювання пропущених занять, перескладання змістових модулів, виконання індивідуальних завдань тощо) для підвищення оцінок за змістові модулі.</p> <p>Екзамен (максимум 50 балів) проводиться у комбінованій формі (письмова + усна компоненти).</p> <p>Структура екзаменаційного білета:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Письмова компонента (30 тестових питань у системі дистанційного навчання університету (d-learn.pnu.edu.ua) (максимум 30 балів). 2. Усна компонента включає одне теоретичне питання (максимум 10 балів) та одну задачу (максимум 10 балів). <p>В умовах карантину ідентифікація здобувача вищої освіти відбувається з використанням програми ZOOM.</p> <p>Повторне складання екзаменів допускається не більше двох разів з кожної дисципліни:</p> <p>один раз викладачеві (талон №2) тестування в системі дистанційного навчання + усне опитування відповідно до програмових вимог, другий – комісії (талон №3) реалізується виключно у тестовій формі з використанням організаційно-технологічних процесів.</p> <p>Якщо студент не склав навчальну дисципліну за талоном 3, дозволяється повторне вивчення навчальної дисципліни впродовж наступного семестру (планується за рахунок власного часу студента і не фінансується з бюджетних коштів).</p>
<p>8. Політика курсу</p>	
<p>Очікується, що студенти будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, усвідомлюючи наслідки її порушення, що визначається Положенням про запобігання та виявлення плагіату у ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника» https://pnu.edu.ua/положення-про-запобігання-плагіату/.</p> <p>Відвідування занять є важливою складовою навчання. Дозволяється вільне відвідування лекцій. Пропуски практичних занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку на консультаціях, при цьому оцінка не ставиться, а н/б округляється.</p>	
<p>9. Рекомендована література</p>	
<p style="text-align: center;">Основна література</p> <p>1.Калінеску Т.В., Кушал І.М., Кирилов О.Д. Біржова діяльність: підручник. Східноукр. нац. ун-т ім. Володимира Даля. – Сєверодонецьк: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2016. –</p>	

444 с.

2. Одарченко А.М., Сподар К.В., Лісніченко О.О. Біржова діяльність : опорний конспект лекцій: ХДУХТ, 2017. – 1 електрон. опт. диск (CD-ROM); 12 см. URL: http://mgu.edu.ua/docs/biblioteka/oporn_kons.pdf.
3. Пепа Т. В., Пішеніна Т.І., Лавринович В.В., Рябовол Л.Т. Біржова діяльність: навчальний посібник. К.: Ліра-К, 2016. – 540 с. Біржове право: товарна біржа як особливий суб'єкт господарювання: Навч. Посібник. Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка, 2016. – 52 с.
4. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності: навчальний посібник. К.: ЦП Компринт, 2017. – 450 с.
5. Сотник І.М., Таранюк Л.М. Підприємництво, торгівля та біржова діяльність. ВТД «Університетська книга», 2018. 572 с. URL: <http://sites.znu.edu.ua/science-earth/assets/documents/principles/Pidruchnyk-Pidpryyemnytstvo-torhivlya-birzhovadiyalnist.pdf>.
6. Сохацька О М., Мельник Ю. В. Біржова справа: підруч. для студентів ВНЗ. Терноп. нац. екон. ун-т. – Вид. 3-тє, перероб., змін. та допов. – Тернопіль: ТНЕУ, 2014. – 654 с.
7. Хрущ Н., Іжевський П., Безвух С. Біржова діяльність: посібник. Кондор, 2017. – 348 с.

Наукові публікації

1. Вавдійчик І.М. Сучасний стан та тенденції розвитку біржової торгівлі в Україні. *Глобальні та національні проблеми економіки*. 2017. №15. С. 182-185.
2. Мацкевич Я.М. Роль біржової діяльності у розвитку інфраструктури регіональної торгівлі сільськогосподарською продукцією. *Актуальні проблеми економіки*. 2015. № 6. С. 177–182.
3. Машлій Г. Проблеми підвищення ефективності біржової торгівлі в Україні. *Вісник ТДТУ. Серія «Економіка»*. 2016. № 1. С. 170–172.
4. Ясенєцький В.С. Особливості функціонування бірж як складової ринкової інфраструктури. *Бізнес Інформ*. 2014. № 1. С. 333- 337.

Інформаційні ресурси в інтернеті

1. Бібліотека ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». URL: <http://lib.pnu.edu.ua>.
2. Законодавство України URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>.
3. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського URL: <http://www.nbu.gov.ua>.
4. Національна бібліотека України імені Ярослава Мудрого URL: <https://nlu.org.ua>.
5. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку, офіційний сайт URL: <http://www.nssmc.gov.ua/>.
6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
7. Офіційний сайт Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/catalog/ministerstvo-ekonomiky-ukraini>.
8. Українська біржа, офіційний сайт URL: <http://www.ux.ua>.

Доцент кафедри підприємництва,
торгівлі та прикладної економіки

Мацола М.М.